

WOJEWODA OPOLSKI

ul. Piastowska 14
45-081 Opole

Opole, 8 stycznia 2026 r.
PS.I.431.2.22.2025.DG

**Pan
Daniel Gagat
Wójt Gminy Lasowice Wielkie
Lasowice Wielkie 99A**

46-282 Lasowice Wielkie

W y s t ą p i e n i e p o k o n t r o l n e

I. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej

Gmina Lasowice Wielkie

Lasowice Wielkie 99 A, 46-282 Lasowice Wielkie

Miejsce przeprowadzania czynności kontrolnych:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich

Lasowice Wielkie 99 B, 46-282 Lasowice Wielkie

II. Imię, nazwisko i stanowisko służbowe inspektorów

- **Daria Grabowska** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierująca zespołem inspektorów,
- **Joanna Antosz** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

III. Termin kontroli

27 listopada i 2 grudnia 2025 r.

IV. Zakres kontroli

Realizacja zadań gminy wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

¹ (Dz.U. z 2025 r. poz. 49) - nazywana w dalszej części wystąpienia pokontrolnego: „ustawą”.

V. Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

W wyniku kontroli **pozytywnie z nieprawidłowościami** ocenia się działalność Gminy Lasowice Wielkie w kontrolowanym zakresie. Powyższa ocena wynika z ustaleń kontroli opisanych w części VI wystąpienia oraz stwierdzonych nieprawidłowościach wyszczególnionych w VII części wystąpienia.

VI. Ustalenia kontroli

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich (zwany dalej Ośrodkiem) funkcjonuje na podstawie Statutu przyjętego uchwałą nr XXI-147/12 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 5 grudnia 2012 r. w sprawie nadania Statutu Gminnego Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich zmienionej uchwałą nr XXXV/275/21 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich.

Zgodnie z zapisami zawartymi w § 2 pkt 7 Statutu Ośrodek działa na podstawie m.in. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zał. 1).

W trakcie kontroli ustalono, że Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone gminy określone w ustawie, niemniej nie wynika to z treści Statutu, w którym nie uwzględniono wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co jest naruszeniem art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1483 ze zm.).

Ośrodek jest jednostką organizacyjną gminy działającą w formie jednostki budżetowej. Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych jednostka budżetowa działa na podstawie nadanego jej statutu. Statut jednostki budżetowej nadany na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych jest podstawą działania gminnej jednostki budżetowej i winien zawierać wszystkie elementy wymienione w tym przepisie. Ustawodawca wskazał bowiem niezbędne minimum, które bezwzględnie musi się znaleźć w statucie jednostki budżetowej, o czym świadczy użyte w tym przepisie sformułowanie „w szczególności”. Oznacza to, że możliwe jest określenie w statucie innych, niewymienionych w tym przepisie zagadnień, jednak należy pamiętać, aby zawsze statut swym zakresem przedmiotowym w całości odpowiadał treści art. 11

ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Regulacje zawarte w statucie powinny być jasne, czytelne i przejrzyste, nie powinny budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Precyzyjne określenie w statucie przedmiotu działalności jednostek budżetowych, ma szczególne znaczenie z punktu widzenia zapewnienia prawidłowej gospodarki finansowej, której podstawą jest plan dochodów i wydatków. Usytuowanie jednostki budżetowej w obszarze sektora finansów publicznych oznacza, że jednostka może realizować wyłącznie zadania, do realizacji których została powołana i które zostały określone w statucie jednostki. Wydatkowanie środków publicznych na zadania nie leżące w przedmiocie jej działalności naruszałoby zasadę wydatkowania tych środków. Dopuszczenie zatem możliwości powierzenia takiej jednostce do realizacji innych zadań, nie wymienionych w statucie i w innym trybie niż zmiana statutu tej jednostki, musi zostać uznane za działanie naruszające obowiązujący porządek prawny.

Ośrodkiem kieruje i reprezentuje go na zewnątrz Kierownik Ośrodka.

Organizację wewnętrzną oraz zasady funkcjonowania Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich, wprowadzony zarządzeniem Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich z dnia 12 stycznia 2022 r. nr GOPS.010.2.2022 (zał. 2). Zgodnie z treścią dokumentu w strukturze organizacyjnej Ośrodka wyodrębniono Dział Usług Społecznych, w skład którego wchodzi asystent rodziny.

Wójt Gminy Lasowice Wielkie upoważnił Zarządzeniem z dnia 2 października 2014 r. Nr 434/14 Kierownika Ośrodka do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

1. Składanie radzie gminy rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny

Dokumentacja poddana kontroli wskazuje, że w dniu 28 marca 2025 r. przekazano Radzie Gminy Lasowice Wielkie roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2024 r. W sprawozdaniu dokonano analizy problemów rodzin zamieszkałych w gminie, uwzględniono zakres realizowanych działań, osiągniętych efektów, potrzeb z zakresu wspierania rodziny co jest zgodne z art. 179 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy w Gminie Lasowice Wielkie opracowano 3-letni gminny programy wspierania rodziny, podjęty Uchwałą

Nr XVIII/114/25 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 24 września 2025 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lasowice Wielkie na lata 2025-2027 (zał. 3).

W okresie poprzedzający ww. Program nie opracowano oraz nie realizowano Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lasowice Wielkie.

Aktualny Program zawiera diagnozę i analizę rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2022-2024 z wyszczególnieniem na powody przyznania pomocy jak: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm.

W dokumencie zawarto dynamikę działań podejmowanych przez Ośrodek i Gminę względem potrzebujących rodzin, a także rodzin potrzebujących wsparcia na przestrzeni lat 2022-2024.

Treść dokumentu wskazuje na wzrost zapotrzebowania na współpracę z asystentem rodziny oraz pomocy specjalistycznej oferowanej dla rodzin, w szczególności pomocy psychologicznej.

W dokumencie opracowano analizę SWOT wskazując tym samym na mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia występujące w Gminie.

Adresatami Programu są rodziny, które napotykają trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych, znajdujące się w niekorzystanej sytuacji materialno-bytowej, zagrożone ubóstwem, doświadczające przemocy oraz rodziny, którym zostały ograniczone lub odebrane prawa rodzicielskie, a ich dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Celem głównym Programu jest stworzenie elastycznego, zintegrowanego systemu wsparcia, który nie tylko reaguje na bieżące kryzysy rodzinne, lecz także aktywnie wzmacnia potencjał wychowawczy, ekonomiczny i społeczny rodzin w Gminie Lasowice Wielkie, łącząc stabilne fundamenty pracy socjalnej z nowymi, innowacyjnymi formami pomocy psychologicznej, edukacyjnej i zdrowotnej, aby każda rodzina, niezależnie od skali trudności, miała realną szansę na trwałą poprawę jakości życia oraz pełne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności.

Osiągnięciu celu ma służyć realizacja celów szczegółowych jak:

- poprawa dostępności i podniesienie jakości usług psychologicznych, wychowawczych oraz specjalistycznych;
- poszerzenie oferty aktywnego spędzania wolnego czasu oraz działań profilaktycznych w zakresie uzależnień wśród dzieci i młodzieży;
- podniesienie kompetencji rodzin oraz zwiększenie ich aktywności w kierunku samodzielności społecznej i zawodowej;
- usprawnienie systemu wczesnego rozpoznawania i skutecznego reagowania na problemy społeczne w rodzinach;
- kompleksowe wsparcie rodzin, którym ograniczono lub odebrano prawa rodzicielskie oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, poprzez działania sprzyjające poprawie sytuacji rodzinnej, reintegracji oraz adaptacji w nowych warunkach.

W dokumencie określony został sposób realizacji oraz finansowania Programu, a także sposób jego monitorowania oraz ewaluacji.

Wskazane propozycje Programu uwzględniają współpracę z różnymi instytucjami działających na rzecz rodziny i dzieci.

2. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z kwalifikacjami określonymi w art. 12 i 13 ustawy oraz tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny

W kontrolowanym okresie w Ośrodku zatrudniony był 1 asystent rodziny w oparciu o umowę o pracę w wymiarze czasu pracy 1/2 etatu.

Asystent posiadał kwalifikacje nadające uprawnienia do wykonywania zawodu, tj. ukończył studia wyższe na kierunku psychologia, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy.

W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2, 3, 4 ustawy, tj.: oświadczenia potwierdzające, że asystent nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej, ani nie była mu ona zawieszona ani ograniczona, nie dotyczy go obowiązek alimentacyjny, nie był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

W aktach pracownika znajdowało się zaświadczenie wskazujące na niefigurowanie w Krajowym Rejestrze Karnym.

Asystent złożył również oświadczenie, z treści którego wynika, że nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Powyższy fakt nie został jednak zweryfikowany przez Kierownika Ośrodka. Zgodnie z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560) przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi na pracodawcy lub innym organizatorze takiej działalności oraz na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do takiej działalności, ciążą obowiązki określone w ust. 2-8. Pracodawca lub inny organizator uzyskuje informacje, czy dane osoby, o której mowa w ust. 1, są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

Brak weryfikacji narusza także obowiązek określony w art. 7b ust. 2 pkt 4 ustawy z godnie z którym informację o figurowaniu albo niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym sprawdza i potwierdza, w odniesieniu do kierowników, dyrektorów lub innych osób zatrudnionych w jednostce organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, (...) - pracodawca - w celu weryfikacji wymagań dotyczących kierowników, dyrektorów lub innych osób zatrudnionych w jednostce organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, (...).

Asystenta rodziny zatrudnił Kierownik jednostki organizacyjnej gminy, który organizuje pracę z rodziną, tj. Kierownik Ośrodka, co jest zgodne z art. 17 ust. 1 ustawy. Asystent jest zatrudniony w systemie zadaniowego czasu pracy, co jest zgodne z art. 17 ust. 2 ustawy.

Stosownie do art. 17 ust. 3 i 4 ustawy praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona, a także asystent rodziny nie prowadzi postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny uczestniczył w szkoleniach z zakresu pracy z rodziną, tj.: „Praca z trudnym klientem”, „Profesjonalizacja pracy

Asystenta Rodziny – organizacja stanowiska pracy, dokumentacja, plany pracy z rodziną, oceny okresowe, „Procedura z art. 12a ustawy po zmianach 2024 i 2025- zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w razie przemocy domowej”, „Superwizja Pracy Socjalnej”.

Stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy asystent rodziny miał możliwość korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Asystent wymieniał doświadczenia podczas spotkań i konsultacji z pracownikami i Kierownikiem Ośrodka oraz pracownikami instytucji, z którymi współpracował, tj. np.: szkoły, policja, sąd.

Z dokumentacji poddanej kontroli wynika, że na dzień kontroli liczba rodzin objętych wsparciem asystenta nie przekroczyła ustawowego limitu. Asystent rodziny zatrudniony w wymiarze czasu pracy na ½ etatu obejmował wsparciem 6 rodzin, co jest zgodne z art. 15 ust. 4 ustawy.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa; organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działań rodzin wspierających

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. a) ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnia się pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa. W gminie monitoruje się środowiska zagrożone uzależnieniami i wykluczeniem społecznym, motywuje do podjęcia terapii oraz zapewnia pomoc materialną oraz rzeczową rodzinom potrzebującym.

Mieszkańcy gminy mają zapewniony dostęp do specjalistów i bezpłatnego poradnictwa prawnego. W Urzędzie Gminy zatrudniony jest psycholog, który przyjmuje interesantów dwa razy w tygodniu po 2 godziny. Psycholog pracuje również popołudniami dostosowując się do dostępności rodzin.

W Gminie działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób zagrożonych przemocą.

Rodziny z problemem alkoholowym kierowane są do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lasowicach Wielkich.

Rodziny korzystają również ze wsparcia poza terenem gminy, gdzie oferowana jest pomoc przez PCPR w Kluczborku, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Kluczborku, Centrum Terapii i Psychoedukacji w Kluczborku - świadczące pomoc psychologiczną i psychoterapię dla dzieci i młodzieży, interwencję kryzysową, wsparcie dla rodzin i opiekunów, punkt nieodpłatnej pomocy prawnej w powiecie kluczborskim.

W Gminie Lasowice Wielkie nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego, co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy.

Z relacji Kierownika wynika, że czas wolny po zajęciach szkolnych dla dzieci z terenu gminy zapewniany jest w salach wiejskich w Lasowicach Wielkich oraz wioskach przynależących do gminy. W salach organizowane są zajęcia plastyczne, taneczne, kulinarne, organizowane są konkursy oraz czas wolny dla dzieci pod opieką opiekuna.

Placówki wsparcia dziennego pełnią rolę środowiskowych centrów wsparcia, które nie tylko opiekują się dziećmi po zajęciach szkolnych, ale przede wszystkim prowadzą działania profilaktyczne, wychowawcze i terapeutyczne. Ich brak powoduje, że pomoc udzielana rodzinom przez pracowników Ośrodka może mieć charakter głównie interwencyjny, krótkotrwały, bez możliwości zapewnienia dzieciom i rodzicom ciągłego oddziaływania wychowawczo-terapeutycznego.

Brak takich placówek negatywnie wpływa na dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. W godzinach popołudniowych nie mają one zapewnionej opieki ani miejsca, gdzie mogłyby bezpiecznie spędzać czas pod opieką osób wykwalifikowanych. Dzieci pozostające bez nadzoru dorosłych są bardziej narażone na zachowania ryzykowne, zaniedbanie szkolne, przemoc rówieśniczą oraz uzależnienia. W przypadku rodzin z problemem alkoholowym, przemocą domową lub trudnościami wychowawczymi, brak alternatywnego środowiska wsparcia może prowadzić do pogłębienia dysfunkcji i powtarzania negatywnych wzorców w kolejnych pokoleniach.

Ponadto, brak placówki uniemożliwia prowadzenie zorganizowanej pracy wychowawczej z dziećmi mającymi trudności w nauce, zaburzenia emocjonalne czy deficyty w funkcjonowaniu społecznym. Brak miejsca, gdzie można byłoby systematycznie prowadzić zajęcia z dziećmi, prowadzi do utrwalenia problemów i ogranicza efektywność pracy z rodziną.

Długofalowym skutkiem braku placówki wsparcia dziennego może być wzrost liczby interwencji kryzysowych i rosnąca liczba dzieci kierowanych do pieczy zastępczej. Bez regularnego wsparcia środowiskowego rodziny funkcjonujące na granicy wydolności opiekuńczo-wychowawczej nie otrzymują wystarczającej pomocy, aby samodzielnie pokonywać problemy. Asystent rodziny, choć wspiera takie rodziny w miejscu zamieszkania, nie ma narzędzi umożliwiających zapewnienie dziecku bezpiecznej przestrzeni poza domem, gdzie mogłoby ono rozwijać się społecznie i emocjonalnie. Brak takiego miejsca utrudnia także skuteczną realizację planów pracy z rodziną, działania podejmowane przez asystenta często muszą ograniczać się do reagowania na bieżące trudności, zamiast koncentrować się na trwałej zmianie postaw i relacji rodzinnych.

Negatywne skutki braku placówki wsparcia dziennego odczuwają również instytucje lokalne. Brak miejsca, w którym można byłoby kierować dzieci i młodzież z rodzin problemowych, powoduje konieczność wielokrotnego podejmowania interwencji w tych samych środowiskach. Zwiększa to obciążenie pracowników socjalnych, pedagogów i funkcjonariuszy policji oraz generuje wyższe koszty administracyjne, bez uzyskania trwałych rezultatów.

Brak placówki wsparcia dziennego osłabia również integrację środowiska lokalnego, bowiem pełni funkcję nie tylko opiekuńczą, ale także integracyjną, łączy działania szkół, organizacji pozarządowych i służb społecznych, tworząc wspólną przestrzeń do realizacji programów profilaktycznych i edukacyjnych.

W Gminie nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy z uwagi na brak kandydatów do pełnienia tej funkcji. W gminie promowana jest idea rodzin wspierających.

4. Finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające

W okresie objętym kontrolą Gmina finansowała podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny określonych w art. 176 pkt 4 lit. b ustawy. Asystent rodziny uczestniczył w szkoleniach płatnych oraz bezpłatnych organizowanych przez firmy zewnętrzne. W okresie objętym kontrolą Gmina poniosła łączny koszt szkolenia pracownika w wys. 700,00 zł.

W Gminie nie funkcjonują rodziny wspierające, w związku z czym nie zachodzi konieczność pokrywania kosztów, o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy.

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Gmina stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej, w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków w zależności od okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, tj. zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy.

Zgodnie z przedstawionym zestawieniem księgowym kosztów ponoszonych przez gminę (zał. 4) w okresie od 1 lipca 2024 r. do 30 listopada 2025 r. Gmina Lasowice Wielkie poniosła koszt z tytułu pobytu 5 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 1 dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w łącznej kwocie 38 208,06 zł.

6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za II półrocze 2024 r. i za I półrocze 2025 r. zostało sporządzone przez gminę w Centralnej Aplikacji Statystycznej i przekazane Wojewodzie Opolskiemu w terminie określonym w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz.1195).

W każdym przekazanym sprawozdaniu popełniony został błąd polegający na wykazaniu rodzin wspierających, pomimo że takie nie funkcjonują w Gminie. Wobec czego sprawozdania przekazywane do Wojewody Opolskiego zawierały niezgodne z prawdą dane, wobec czego nie zostały rzetelnie sporządzane.

7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy

W celu weryfikacji działań podejmowanych przez pracowników Ośrodka, o których mowa w art. 176 pkt 7 ustawy, kontroli poddano dokumentację 3 rodzin z dziećmi wskazanych przez Kierownika Ośrodka, zagrożonych kryzysem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Z analizy dokumentacji kontrolowanej rodziny wynika, że rodziny były objęte monitoringiem lub wsparciem prowadzonym przez pracownika socjalnego z uwagi na: samotne macierzyństwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wielodzietność, niski dochód w rodzinie.

Analiza spraw wykazała, że w 2 sytuacjach wsparcie pracownika socjalnego polegało na prowadzonej pracy socjalnej oraz przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych w związku z ubieganiem się przez rodzinę o zasiłek celowy i okresowy.

Informacje o monitoringu rodziny odnotowywano w notatkach służbowych, wywiadach środowiskowych. Wizyty pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania rodziny odbywały się stosownie do potrzeb oraz sytuacji rodziny.

W przypadku 1 rodziny monitoring pracownika socjalnego polegał na ustaleniu sytuacji rodziny w związku z otrzymanym pismem ze szkoły sugerującym możliwe nieprawidłowości w rodzinie.

W każdym z przypadków nie było zasadności przyznania asystenta rodziny z uwagi na brak konieczności obejmowania rodziny dodatkowym wsparciem.

Dodatkowo pracownik socjalny monitoruje sytuację rodzin zastępczych spokrewnionych funkcjonujących na terenie gminy. Pracownik odwiedzał rodziny w celu monitorowania ich sytuacji bytowej, szkolnej, zdrowotnej, nawiązywał kontakt z innymi instytucjami, udzielał wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu problemów, przezwyciężaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Czynności dokumentowane były za pomocą notatek służbowych.

Pracownik socjalny monitorował sytuacje rodzin również poprzez kontakt z innymi służbami instytucjami współpracującymi z rodziną.

8. Wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Gmina Lasowice Wielkie przystąpiła do realizacji ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej rządowego programu wspierania rodziny „Asystent rodziny na rok 2024 r. i otrzymała środki na dofinansowanie zadań w wysokości 11.468,68 zł.

9. Wspieranie rodziny zgodnie z zasadami określonymi w dziale II rozdziale 1 i 2 ustawy

Na terenie Gminy, w rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnia się wsparcie ze strony asystenta rodziny i pracowników socjalnych, którzy dokonują analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego, przyczyn kryzysu w rodzinie oraz pomagają w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Kontroli poddano dokumentację 6 rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w tym 1 rodziny, z którą zakończono współpracę.

Z kontrolowanych akt wynikało, że okres współpracy asystenta z rodziną wynosił od 1 do 26 miesięcy.

Ustalono, że przed podjęciem współpracy z asystentem rodziny, pracownik socjalny przeprowadzał z rodziną wywiad środowiskowy, co jest zgodne z art. 11 ust. 1 ustawy.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, po dokonaniu analizy sytuacji rodziny pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy formułował wniosek do Kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta oraz uzasadniał potrzebę jego przyznania rodzinie. Kierownik przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, co jest zgodne z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy. Asystenta rodziny przyznawano rodzinie za jej zgodą, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy.

Stwierdzono, że rodziny, którym przydzielono asystenta borykały się z takimi problemami jak: bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, bezrobocie, samotne rodzicielstwo, wielodzietność, alkoholizm, przemoc, niski dochód w rodzinie, niepełnosprawność.

Ustalono, że w badanym okresie nie zaistniała konieczność przydzielenia asystenta rodziny na podstawie art. 11 ust. 1a ustawy, tj. małoletniemu rodzicowi opuszczającemu młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy.

W okresie podlegającym kontroli nie zaistniała konieczność realizacji przez asystenta zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2024 r. poz. 1829 ze zm.).

Żadna z kontrolowanych rodzin nie została zobowiązana przez sąd rodzinny do pracy z asystentem rodziny stosownie do art. 109 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.).

Asystent opracowywał i realizował plan pracy z rodziną o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Wobec 1 z rodzin nie został opracowany plan pracy z rodziną, pomimo że okres współpracy trwał ponad miesiąc, a w okresie tym, pracownik odbył 8 wizyt w rodzinie co pozwalało na rozpoznanie potrzeb rodziny oraz ukierunkowanie działań przez asystenta.

W przypadku 1 rodziny plan opracowany został dopiero po ponad 2 miesiącach od dnia rozpoczęcia współpracy z asystentem, w kilku natomiast sytuacjach nie jest możliwe ustalenie daty sporządzonego planu z uwagi na brak dat na dokumencie.

Sporządzane przez asystenta plany nie wyznaczały często konkretnych celów zmierzających do przywrócenia rodzinie samodzielności oraz przezwyciężenia trudności. Cele główne nie zawsze były trafnie formułowane, często były to zapisy typu: „wsparcie w codziennej opiece”, „pomoc w kontaktach z placówkami edukacyjno-medycznymi”, „koordynowanie”, „kontakt ze szkołą”, „wsparcie psychologiczne”.

Powyższe treści mają charakter raczej działań lub zadań których realizacja powinna doprowadzić do zamierzonego efektu, czyli celu zawartego w planie, nie powinny być natomiast zamierzonym docelowym efektem pracy z rodziną.

W planach pracy asystenci uwzględniali zakres realizacji działań, określone były również przewidywane efekty pracy z rodziną oraz osoby odpowiedzialne, zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy.

Do poszczególnych działań przypisany był termin jego realizacji, który z reguły nie określał konkretnej daty, okresu wywiązania się z czynności, a jedynie początkową datę od kiedy ma być realizowana czynność lub zawarte było określenie „bezterminowo”.

Plany sporządzane były we współpracy z pracownikiem socjalnym o czym świadczyła adnotacja pracownika socjalnego zamieszczana na etapie udzielania wsparcia rodzinie w formie asystentury.

W kontrolowanych planach nie znajdowały się jednak podpisy wszystkich członków rodziny, dla których określono poszczególne zadania, zatem trudno jest stwierdzić, że plan pracy z rodziną był sporządzany we współpracy z wszystkimi członkami rodziny, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Co więcej żaden z kontrolowanych planów nie był modyfikowany pomimo zachodzących w rodzinach zmian, mających wpływ na jego realizację.

Plan pracy z rodziną to podstawowy dokument określający kierunki pracy asystenta z rodziną, a jego założenia mają na celu rozwiązanie problemów, poprawę sytuacji rodziny, reintegrację rodziny oraz przezwyciężenie trudności z jakimi się mierzy, a także jej usamodzielnienie. Dokument ten pełni kluczową rolę w pracy asystenta, pozwala na wizualizację obszarów dalszej pracy, umożliwia rozpoznanie potrzeb rodziny i dostosowanie do niej odpowiednich działań. To fundament skutecznego wsparcia, a jego prawidłowe opracowanie i dostosowanie pracy do potrzeb rodziny w pierwszych okresach współpracy, zwiększa możliwość zapewnienia skutecznej i efektywnej pracy.

Tworzenie pisemnego planu jako dokumentu powinno odbywać się w fazie planowania pracy z rodziną co nie oznacza, że pracownik powinien układać plan z rodziną na pierwszej wizycie, ale po kilku wizytach, kiedy ma obraz sytuacji rodziny, nakreślony przez rodziców i dzieci, pracowników innych instytucji oraz swoje obserwacje. Normalne jest, że na początku pracy z asystentem, czyli obcym dla siebie człowiekiem rodzic zniekształca obraz rzeczywistości, nie ujawnia pewnych faktów. Dopiero po pewnym czasie nabiera zaufania, otwiera się, co daje możliwość poznania sytuacji, nakreślenia celów do pracy, z jednej strony celów członków rodziny, z drugiej celów asystenta jako przedstawiciela instytucji oraz wynegocjowania działań służących realizacji tych celów.

Zwlekanie jednak z czynnością sporządzenia planu zbyt długo, może powodować brak efektywności działań podejmowanych przez asystenta, gdyż brak wizualizacji zasad współpracy oraz oczekiwań jakie wiążą się z podejmowanymi działaniami może skutkować brakiem efektywności współpracy.

Istotne jest, aby udział w planowaniu pracy z rodziną mieli wszyscy członkowie rodziny co jest warunkiem skutecznej pracy, trudno uznać, że plan sporządzony jest z rodziną, podczas gdy realizowany jest tylko przez jednego z rodziców lub gdy zapoznał się z nim tylko jeden członek rodziny.

Często niezbędnym elementem pracy asystenta jest pedagogizacja rodziców dotycząca prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi, co oznacza, że asystent przekazuje informacje na temat prawidłowych postaw rodzicielskich, sposobów komunikowania się, metod wychowawczych, uświadamia rodziców odnośnie ich roli w stosunku do dzieci, pokazuje korzyści z tworzenia pozytywnych wzorców, dostarcza informacji dotyczących sposobów i miejsc spędzania czasu wolnego z dziećmi, pokazuje, jak spokojnie rozmawiać z dziećmi, jak wydawać polecenia i je egzekwować, jak pomagać dzieciom w odrabianiu lekcji. Asystenci rodziny prowadzą również dla rodziców poradnictwo i trening w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i załatwiania spraw urzędowych oraz doradztwo zawodowe, towarzyszą rodzinie w ustaleniu zasad wspólnego życia rodzinnego, korzystania z przestrzeni i przedmiotów należących do rodziny i ich respektowania. Pomagają w ustaleniu zasad podziału i wykonywania obowiązków na rzecz domu i rodziny.

Powyższe działania nie dadzą efektu, jeśli nie będą podejmowane przez obydwójga rodziców. Zatem włączenie od samego początku wszystkich członków rodziny do decydowania w swoich sprawach oraz wspólne ustalanie celów współpracy ma zasadnicze znaczenie. Powoduje to nabierania przez nich pewności, że najpierw przy wsparciu, a potem samodzielnie będą w stanie działać na rzecz domu i rodziny. Czynny udział poszczególnych członków rodziny w działaniach na rzecz poprawy swojej sytuacji jest również okazją do uczenia się na błędach, wzmacnianiem wytrwałości w pracy oraz poczuciem odpowiedzialności za życie własne i bliskich osób w rodzinie.

Niezbędnym elementem planu pracy z rodziną jest również określenie czasu wykonania działania co umożliwi dokonanie oceny realizacji planu pracy z rodziną oraz ewentualne wskazanie w jakich obszarach pojawiają się trudności. Konkretnie wskazanie terminów mobilizuje rodzinę do wywiązywania się z określonej czynności, dyscyplinuje rodzinę, motywuje do działania.

Plan pracy z rodziną powinien być na bieżąco aktualizowany, w miarę zmiany sytuacji w rodzinie. Tylko wtedy ma sens jego realizacja, jeśli cele i działania zawarte w planie są dostosowane do aktualnych potrzeb rodziny oraz jej sytuacji.

Asystent sporządzał ocenę sytuacji rodziny, która zawierała opis sytuacji rodziny w trakcie współpracy z asystentem rodziny, cele współpracy z rodziną, zadania wykonane w rodzinie i rokowania rodziny. Dokument był przekazywany Kierownikowi Ośrodka, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

Oceny rodziny sporządzone były z zachowaniem terminu, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

Asystent dostosowywał kierunek pracy z rodziną do możliwości rodziny oraz zasobów gminy, a przed sporządzeniem planu pracy z rodziną dokonywał wstępnej analizy sytuacji rodziny, w tym analizy socjalno-bytowej, zdrowotnej, szkolnej, wychowawczej rodziny i dziecka, co miało na celu rozpoznanie problemów występujących w rodzinie, określenie mocnych i słabych stron rodziny, motywacji rodziny do rozwiązywania problemów, określenie obszarów wymagających zmiany oraz dokonanie analizy aktualnej sytuacji bytowej oraz prawnej rodziny.

Z dokumentacji wynikało, że asystent pracował z rodziną w miejscu zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, co jest zgodne z art. 14 ustawy.

Dokumentacja podlegająca kontroli zawierała także przebieg wizyt i działania asystenta w których opisane były szczegółowe zapisy dot. podejmowanych działań, częstotliwości wizyt oraz form udzielanego rodzinom wsparcia.

W kartach odnotowywano, m.in. liczbę wizyt w danym miesiącu, kontakty telefoniczne, rozmowy z członkami rodziny, współpracę z kuratorem sądowym, przedstawicielami szkół, przedszkoli.

W dokumentacji prowadzonej przez asystenta, sporadycznie znajdują się zapisy wskazujące na rodzaj udzielanego wsparcia rodzinom. Z zapisów tych wynika, że pracownik monitorował sytuację zdrowotną rodzin, wizyty lekarskie, udzielał pomocy przy sporządzaniu i przygotowywaniu pism do różnych instytucji, pomagał w planowaniu wizyt lekarskich, zachęcał rodziny do podniesienia poziomu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, m.in. poprzez doradztwo zakresie opieki i wychowania dzieci, wskazywał sposoby wspólnego spędzania czasu, rozmawiał z dziećmi, doradzał w zakresie wyboru szkoły, dalszej ścieżki edukacyjnej, kierował rodziny do odpowiednich instytucji w zależności od występujących problemów.

Zapisy w dokumencie często były jednak lakoniczne, pozbawione istotnych szczegółów, mających znaczenie w ustaleniu faktów dot. funkcjonowania rodziny. W treści często brakowało istotnych zapisów dot. np. z jakim bieżącym problemem mierzy się rodzina, jakie działania zaradcze podjął asystent w przypadku powzięcia informacji o konkretnym problemie lub nieprawidłowościach w rodzinie, a treści zamieszczane przez asystenta były bardzo ogólne np.: „rodzina mierzy się z wieloma obciążeniami natury emocjonalnej”, „omówiono kwestię poszukiwania pracy”.

W przypadku 1 rodziny, w której wystąpiła przemoc, wizyty nie odbywały się od czerwca 2025 r. Z prowadzonej dokumentacji wynika, że kontakt z rodziną jest utrudniony, w treści znajduje się zapis, że aktualnie nie są możliwe wizyty w miejscu zamieszkania, a rodzina nie odbiera telefonów i nie odpisuje na wiadomości. W dokumentacji nie ma jednak odzwierciedlenia podejmowanych prób nawiązania kontaktu przez pracownika, a także działań zaradczych jak np. poinformowanie sądu rodzinnego o trudności we współpracy.

Spośród wylosowanych do kontroli rodzin z 1 zakończono współpracę z asystentem. Powodem zakończenia współpracy z tymi rodzinami była zmiana miejsca zamieszkania rodziny, która wyprowadziła się poza teren gminy.

Po zakończeniu współpracy z rodziną nie prowadzono monitoringu o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy.

Z prowadzonej dokumentacji wynika, że z rodziną zakończono współpracę dokonując oceny końcowej realizacji planu z rodziną, co jest działaniem niekonsekwentnym, gdyż z rodziną nie został sporządzony plan pracy z rodziną. Dopiero pismem sporządzonym po ponad 3 miesiącach Kierownik informuje odpowiednią gminę o zamieszkaniu rodziny objętej wsparciem asystenta.

Stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy, asystent współpracował z podmiotami oraz osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny m. in. sądem, policją, pracownikami służby zdrowia, kuratorem, psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, pracownikami powiatowego centrum pomocy rodzinie, przedszkolem, szkołą.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 17 ustawy, asystent sporządzał na wniosek sądu opinie o rodzinie i jej członkach.

Z informacji pozyskanych od Kierownika Ośrodka, asystent rodziny stosownie do treści art. 15 ust. 1 pkt 19 ustawy, współpracował z uczestnikami grupy roboczej utworzonej w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

VII. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

W trakcie kontroli stwierdzono, że niewłaściwie podejmowane działania przez Ośrodek mają charakter nieprawidłowości, niemniej nie stanowią podstawy do negatywnej oceny pracy Ośrodka.

W trakcie kontroli stwierdzono następujące **nieprawidłowości**:

- 1) nieuwzględnienie w Statucie wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych;
- 2) nieopracowanie i nierealizowanie 3-letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lasowice Wielkie w latach 2023 – 2025, co jest niezgodne z art. 176 ust. 1 ustawy;
- 3) niezweryfikowanie, na dzień kontroli, przez Kierownika Ośrodka, pracownika w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym co jest niezgodne z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz art. 7b ust. 2 pkt 4 ustawy;
- 4) błędne sporządzanie sprawozdania rzeczowo-finansowe w zakresie funkcjonowania rodzin wspierających;
- 5) niesporządzenie planu pomocy rodzinie w przypadku 1 rodziny lub niesporządzanie go we współpracy ze wszystkimi członkami rodziny co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy, a także długi czas jego opracowania;
- 6) nieaktualizowanie planów pracy z rodziną wraz ze zmieniającą się sytuacją rodzin;
- 7) nierzetelne sporządzanie planów pracy z rodziną polegające na nieokreślaniu dat sporządzenia dokumentu, nietrafne określanie celów pracy z rodziną oraz nieprecyzyjne określanie terminów realizacji przypisanych rodzinie działań;
- 8) niepodjęcie działań względem rodziny, która utrudniała współpracę z asystentem, pomimo wiedzy pracownika na temat nieprawidłowości występujących w rodzinie;
- 9) nierzetelne dokumentowanie pracy przez asystenta rodziny tj. dokonywanie lakonicznych zapisów często nie wskazujących na rodzaj problemu w rodzinie oraz na działania asystenta;
- 10) nieprowadzenie monitoringu, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy po zakończeniu współpracy asystenta z rodziną, a także nie nawiązanie kontaktu z pracownikami ośrodka pomocy społecznej z terenu gminy, do której przeprowadziła się rodzina, w celu przekazania informacji o jej wcześniejszym objęciu wsparciem przez asystenta;
- 11) brak placówki wsparcia dziennego co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy.

Przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisów prawa oraz niewystarczający nadzór kierownictwa nad realizowanymi zadaniami oraz niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy.

Brak zapisu w Statucie Ośrodka o realizowaniu przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych oraz uniemożliwia klientom zapoznanie się z zadaniami jakie są realizowane przez Ośrodek i wprowadza klientów w błąd.

Niezweryfikowanie pracownika przez Kierownika Ośrodka w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym może skutkować dopuszczeniem do pracy osoby nie spełniającej wymóg art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy oraz tym samym osoby stwarzającej zagrożenie dla podopiecznych.

Błędne sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowe w zakresie funkcjonowania rodzin wspierających może skutkować brakiem możliwości rzetelnego rozeznania sytuacji gminy przez Wojewodę i Ministerstwo w zakresie wykonania zadań z obszaru wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz planowania działań zmierzających do wspierania rodzin.

Brak rzetelności w sporządzaniu planów pracy z rodziną, nieaktualizowanie ich, nieuwzględnienie w nich wszystkich członków rodziny lub ich niesporządzenie, może skutkować brakiem efektywnej, spójnej pracy na rzecz reintegracji rodziny oraz prowadzić do podejmowania nieadekwatnych działań w stosunku do rzeczywistych potrzeb i deficytów rodziny.

Niepodjęcie działań względem rodziny, która utrudniała współpracę z asystentem, pomimo wiedzy pracownika na temat nieprawidłowości występujących w rodzinie może stwarzać zagrożenie w szczególności dla dziecka przebywającego w rodzinie.

Brak rzetelności w dokumentowaniu pracy przez asystenta rodziny może skutkować pominięciem istotnych faktów o rodzinie oraz działań na jej rzecz co uniemożliwia prawidłową ocenę efektywności pracy asystenta.

Nieprzewodzenie monitoringu o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy po zakończeniu współpracy asystenta z rodziną oraz niezgłoszenie informacji o sytuacji rodziny do ośrodka pomocy społecznej na terenie gminy, do której rodzina się wyprowadziła, po zakończeniu z nią współpracy, może skutkować brakiem wiedzy

odpowiednich służb społecznych o możliwości wsparcia rodziny, powrotem do nieprawidłowych oddziaływań wychowawczych względem dziecka i trudności w codziennym funkcjonowaniu rodziny oraz zagrożeniem bezpieczeństwa rodziny i przebywającego w niej dziecka.

Brak placówki wsparcia dziennego może skutkować pogorszeniem sytuacji dzieci i rodzin, osłabieniem systemu profilaktyki i wczesnej interwencji.

Za powstałe nieprawidłowości oraz uchybienia odpowiedzialność ponoszą:

- 1) Rada Gminy Lasowice Wielkie w zakresie: nieprecyzyjnego określenia zadań w treści Statutu Ośrodka, z którego nie wynika, że Ośrodek realizuje zadania gminy (własne i zlecone) wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz nie uchwalenia gminnego programu wspierania rodziny na lata 2023 – 2025;
- 2) Wójt Gminy Lasowice Wielkie w zakresie: braku utworzenia placówki wsparcia dziennego;
- 3) Kierownik Ośrodka w zakresie: braku nadzoru nad realizacją zadań przez pracowników Ośrodka, niezweryfikowaniu pracownika w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, błędnie przekazywanych sprawozdań rzeczowo-finansowych;
- 4) asystent rodziny w zakresie: niewłaściwego sporządzania planów pracy z rodziną, dokumentowania pracy, niepodjęcia działań względem rodziny utrudniającej współpracę z asystentem, braku monitorowania sytuacji rodziny po zakończeniu z nią pracy.

VII. Uwagi i wnioski

W wyniku kontroli stwierdzono, że:

- 1) Ośrodek działa na podstawie Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich, w którym nie uwzględniono wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych,
- 2) organizację wewnętrzną oraz zasady funkcjonowanie Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich, wprowadzony zarządzeniem nr GOPS.010.2.2022 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich z dnia 12 stycznia 2022 r.;

- 3) w Gminie Lasowice Wielkie opracowano 3-letni gminny programy wspierania rodziny, podjęty Uchwałą Nr XVIII/114/25 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 24 września 2025 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lasowice Wielkie na lata 2025-2027, jednak w okresie poprzedzający ww. Program nie opracowano oraz nie realizowano Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lasowice Wielkie;
- 4) sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny sporządzono i złożono Radzie Gminy Lasowice Wielkie. W sprawozdaniu przedstawiono potrzeby związane z realizacją zadań, co jest zgodne z art. 179 ust. 1 ustawy;
- 5) gmina przekazała sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej, zgodnie z terminem, o którym mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W sprawozdaniach znajdowały się jednak błędy sugerujące funkcjonowanie na terenie gminy rodzin wspierających;
- 6) asystent rodziny posiada uprawnienia do wykonywania zawodu asystenta rodziny, co jest zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit c ustawy,
- 7) w aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2, 3, 4 ustawy, tj.: oświadczenia potwierdzające, że asystent nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej, ani nie była mu ona zawieszona ani ograniczona, nie dotyczy go obowiązek alimentacyjny, nie był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 8) asystent nie został niezwłocznie zweryfikowany w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, co jest niezgodne z art. 7b ust. 2 pkt 4 ustawy,
- 9) asystenta rodziny zatrudniono w systemie zadaniowego czasu pracy, co jest zgodne z art. 17 ust. 2 ustawy,
- 10) liczba rodzin objętych wsparciem asystenta jest zgodna z art. 15 ust. 4 ustawy,
- 11) praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustaw,
- 12) asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy,
- 13) asystent rodziny miał możliwość korzystania z poradnictwa, stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy,

- 14)na terenie gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. W gminie promowane jest pełnienie funkcji rodzin wspierających,
- 15)gmina nie prowadzi placówek wsparcia dziennego, co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy;
- 16)gmina ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy, zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy,
- 17)Ośrodek prowadzi monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej zamieszkałego na terenie gminy,
- 18)gmina otrzymała środki finansowe dla 1 asystenta zatrudnionego na ½ etatu w wysokości 11 468,68 zł. z ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej programu „Asystent rodziny na rok 2024 r.”,
- 19)Ośrodek zapewnia rodzinom wsparcie i pomoc pracownika socjalnego, asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa,
- 20)Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, zgodnie z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy,
- 21)plany pracy z rodziną sporządzane przez asystenta nie zawierały podpisów wszystkich członków rodziny, dla których określono poszczególne zadania w planie, zatem trudno jest stwierdzić, że były sporządzane we współpracy z członkami rodziny, co jest niezgodnie z art. 15 ust. pkt 2 ustawy, w 1 przypadku plan nie został sporządzony, a w 1 przypadku czas jego opracowania był zbyt długi. Ponadto plany sporządzane były nierzetelnie z uwagi na nieokreślanie dat sporządzenia dokumentu, nietrafne określanie celów pracy z rodziną oraz nieprecyzyjne określanie terminów realizacji przypisanych rodzinie działań;
- 22)plany pracy z rodziną nie były aktualizowane wraz ze zmieniającą się sytuacją rodzin;
- 23)okresowe oceny sytuacji rodziny były sporządzane nie rzadziej niż co pół roku, i były przekazywane Kierownikowi Ośrodka, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
- 24)w rodzinach, z którymi zakończono współpracę, nie prowadzono monitoringu sytuacji rodzin, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy;
- 25)asystent dokumentował swoje działania dokonywane względem rodzin, jednak zapisy te często były lakoniczne, nie wskazujące na rodzaj problemu w rodzinie oraz na działania asystenta.

VIII. Zalecenia pokontrolne

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości, stosownie do art. 197d ust. 1 ustawy:

zalecam:

- 1) podjęcie działań w celu dostosowania Statutu Ośrodka do wymogów określonych w art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych oraz wprowadzenie zmian w zapisach Statutu w zakresie realizowania zadań własnych i zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 2) podjęcie działań zmierzających do utworzenia placówki wsparcia dziennego, umożliwiającej dzieciom i rodzinom korzystanie z pomocy wychowawczej, edukacyjnej i terapeutycznej, zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy;
- 3) zachowanie ciągłości realizacji 3-letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lasowice Wielkie, zgodnie z art. 176 ust. 1 ustawy,
- 4) weryfikowanie pracowników w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności, o której mowa w art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich;
- 5) prawidłowe sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych;
- 6) niezwłoczne sporządzanie planu pracy z rodziną w przypadku każdej rodziny, we współpracy ze wszystkimi członkami rodziny, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy;
- 7) aktualizowanie planów pomocy rodzinie wraz ze zmieniającą się sytuacją rodzin;
- 8) rzetelne sporządzanie planów pracy z rodziną - określanie dat sporządzenia dokumentu, precyzyjne określanie celów pracy z rodziną oraz terminów realizacji zadań przypisanych rodzinie;
- 9) bezwzględne podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 10) rzetelne dokumentowanie pracy przez asystenta rodziny;
- 11) prowadzenie monitoringu, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy po zakończeniu współpracy asystenta z rodziną, a także nie nawiązywanie kontaktu z pracownikami ośrodka pomocy społecznej z terenu gminy, do której przeprowadziła się rodzina, w celu przekazania informacji o jej wcześniejszym objęciu wsparciem przez asystenta.

Pouczenie

Stosownie do § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym: wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197 d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w myśl którego kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Umotywowane zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Wojewody Opolskiego.

Ponadto na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3a ustawy, proszę o przesłanie informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych **w terminie 30 dni** od daty otrzymania wystąpienia pokontrolnego do Wydziału Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

Kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 197d ust. 1 ustawy, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15 000 zł.

Z up. Wojewody Opolskiego

Małgorzata Krajewska
Zastępca Dyrektora
Wydział Polityki Społecznej

Inspektor Wojewódzki

Daria Grabowska

Inspektor Wojewódzki

Joanna Antosz